

Summary: *Institute for Management Development (IMD)* and *World Economic Forum (WEF)* are globally the two foremost authorities of national competitiveness. This study (in Finnish) elucidates longer term structural competitiveness in light of annual competitiveness reports by IMD and WEF. It uses econometric and statistical methods to reveal, whether or not rankings and indices by IMD and WEF are useful in assessing future prospects of nation-states. It finds that the actual rankings (and the levels of the index values) are not particularly useful in gauging a country's longer term performance. If anything, the current status is negatively correlated with the following five year growth rate of real GDP per capita. However, past changes in competitive rankings may well bear useful signals of future prospects.

Kilpailukyky á la IMD ja WEF

Mika Pajarinen ja Petri Rouvinen

Kirjoittajat kiittävät Mika **Malirantaa** keskusteluista ja Vesa **Vihriälää** kommenteista sekä Kimmo **Aaltosta** teknisestä toteutuksesta.

Tämä kirja on osa **TT-säätiön** tukemaa hanketta "Mitä kilpailukyky on ja millainen se on Suomessa".

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA

Sarja B263

ISSN 0356-7443

ISBN 978-951-628-613-9 (painettu)

ISBN 978-951-628-614-6 (pdf)

Kustantaja: Taloustieto Oy, Helsinki, 2014

Kannen kuva: Shutterstock.com (muokattu)

Painopaikka: Nykypaino Oy, Helsinki

Tähän kirjaan liittyvää materiaalia on saatavissa osoitteessa

<http://ww.etla.fi/kk/>

Suosittelava lähdeviittaus tähän kirjaan:

Pajarinen, Mika ja Rouvinen, Petri (2014). *Kilpailukyky á la IMD ja WEF*.

Helsinki: Taloustieto (ETLA B263). <http://pub.etla.fi/ETLA-B263.pdf>

Kilpailukyky *á la* IMD ja WEF

Tiivistelmä	4
1. Pitkän aikavälin kilpailukyky IMD:n ja WEF:n yhdistelmäindikaattoreiden valossa	7
2. Mitä kilpailukyvyllä tarkoitetaan?	9
3. Mistä osatekijöistä kilpailukyky rakentuu?	11
4. Millainen Suomen nykyinen kilpailukyky on?	15
5. Miten Suomen kilpailukyky on kehittynyt yli ajan?	19
6. Kertovatko kilpailukykyvertailut jotain tulevasta kehityksestä?	22
7. IMD:llä ja WEF:llä on ansionsa, vaikka aivan maaliin ei päästäkään	34
Litteet	38
Viitteet	54
Lähteet	55

Tiivistelmä

Hyvä sijoitus IMD:n tai WEF:n kilpailukykyvertailuissa (*taso*) ei ennakoimaan talouden hyvää kehitystä. Pikemminkin on niin, että hyvä sijoitus ennakoii huonoa tulevaisuutta. Sen sijaan sijoituksen *muutos* saattaa kertoa samansuuntaisesta tulevasta kehityksestä. Jos sijoitus on selvästi noussut edellisinä vuosina, maan talouskehitys saattaa olla ripeää tulevina vuosina. IMD:llä ja WEF:llä on ansionsa, mutta Suomessa saattaisi olla tarvetta enemmän kansallisia tarpeita palvelevalle rakenteellisen kilpailuvyynti mittaristolle. IMD:n ja WEF:n perusteella Suomen kilpailuvyynti syntyy melko yhtenäinen kuva: Suomella on toki lyhyen ja keskipitkän aikavälin suhdanne- ja rakennehaasteita mutta myös lukuisia vahvuuksia, joiden turvin käsillä olevat haasteet ovat voitettavissa.

Institute for Management Development (IMD) ja *World Economic Forum* (WEF) ovat maailman johtavat kilpailuvyynti auktoriteetit. Pohdimme tässä tutkimuksessa pitkän aikavälin kasvu- tai *rakenteellista kilpailuvyynti* lähinnä IMD:n ja WEF:n vuonna 1996 ja sen jälkeen julkaisemien vuosiraporttien pohjalta.

Useinmiten kilpailuvyynti viitataan lyhyen aikavälin hinta- ja kustannustekijöihin. IMD:n ja WEF:n kilpailuvyynti määritelmät ovat toista juurta; molemmat painottavat maan rajojen sisällä harjoitettavan yritystoiminnan korkeaa tuottavuutta ja sen kautta saavutettavissa olevaa kansalaisten vaurastumista. Tästä periaatteellisesta yksimielisyydestä huolimatta paljastuu, että käytännössä IMD mittaa pikemminkin kustannus- ja vain WEF selvästi rakenteellista kilpailuvyynti. Kautta linjan WEF on mittareista teknisesti parempi; IMD:n vakavin synty on kilpailuvyynti tekijöiden (esim. väestön koulutustaso) ja tulevien (esim. bruttokansantuote henkeä kohden) sekoittaminen. Teknisistä ansioistaan huolimatta WEF:n tuottamat tulokset eivät aina tunnu järkeviltä.

Koska IMD mittaa ”miten on?” ja WEF ”miten voisi olla?”, näkemuserot yksittäisen maan kilpailuvyynti ovat ymmärrettäviä; Suomen tapauksessa nämä erot ovat poikkeuksellisen isoja sekä kilpailuvyynti tason että muutoksen osalta. Vuonna 2002 IMD ja WEF sijoittivat Suomen yksimielisesti toiseksi. Sen jälkeen Suomi on valunut IMD:n vertailun keskikastiin sijalle 18, mutta on pari viime vuotta ollut pronsilla WEF:n vertailussa (ja tilanne tuskin olennaisesti muuttuu 3.9.2014 julkistuksessa).

Delgado ym. (2012) esittävät ajatuksen maan investointikelpoisuudesta. Se on tapissaan, kun maan kustannus- ja rakenteellinen kilpailukyky ovat yhtä aikaa huipussaan. Investointeja houkutellakseen maan pitäisi siis tarjota kilpailukyiset rakenteet ja kilpailukykyinen kustannustaso. Suomella on rakenteellisia vahvuuksia ja kustannustason liittyviä heikkouksia, mikä osaltaan selittää kaivattujen investointien vähäisyyttä.

Yhdessä IMD:n ja WEF:n raporttien perusteella muodostuu melko johdonmukainen kuva Suomen kilpailukyvyistä. Rakenteellisessa mielessä Suomella on kaikki edellytykset menestyä, mutta vallitsevassa tilanteessa ei ole kehumista. Jatkuessaan lyhyen aikavälin ”alisuoriutumisen” voi muuttua pitkäaikaiseksi ongelmaksi useammastakin syystä (näistä on keskusteltu hieman enemmän luvussa 7).

Laatikko 0: Mitä rakenteellinen kilpailukyky on?

WEF:n indeksin hengessä rakenteellista kilpailukykyä voi ajatella kolmi-kerroksisena talona, jossa vauraammalla maalla on useampia kerroksia. Jos alemmat kerrokset eivät kannata, eivät korkeammatkaan ole pystyssä.

WEF:n pohjakerros koostuu *toimivista instituutiosta, kattavasta ja tasokkaasta infrastruktuurista, kokonaistaloudellisesta vakauudesta ja enustettavuudesta sekä kunnollisesta terveydenhoidosta ja peruskoulutuksesta*. Nämä ovat välttämättömiä **perusedellytyksiä**, mutta ilman toisen kerroksen suorituskyvyn kohentajia niillä ei vielä pitkälle pötkitä.

WEF:n kakkoskerroksessa ovat *korkeakoulutus ja työelämässä oppiminen, kilpaillut loppumarkkinat, joustavat ja tehokkaat työmarkkinat, rahoituksen hyvä saatavuus ja kohtuullinen hinta, valmiudet kehittää ja hyödyntää teknologiaa sekä helposti saavutettavien markkinoiden koko*. Perusedellytysten ollessa kunnossa näillä **suorituskyvyn kohentajilla** ollaan jo varsin korkealla, mutta ei kuitenkaan huipulla.

WEF:n kolmas kerros on **innovaatio- ja kehittyneisyystekijät**, jotka koostuvat *liike-elämän kehittyneisyydestä ja monimuotoisuudesta sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanoksista ryyditettynä näihin liittyvällä aineettomien oikeuksien hallinnalla*. Kahden alemman kerroksen ollessa kunnossa nämä tekijät nostavat kansakunnan lopulta maailman vauraimpien joukkoon.

Maan tilan arvioimiseen tarvitaan monipuolista tietoa sen kilpailukyvyistä. Siksi kokonaiskuvan hahmottamiseen tarvitaan useita toisiaan täydentäviä mittareita. Avaimena ovat lyhyen ja pitkän aikavälin erottelut, joista ensimmäinen sopii yhteiskuntapolitiikan optimointi- ja jälkimmäinen maksimointitavoitteeksi.

Kilpailukykymittauksista olisi enemmän hyötyä nimenomaan kotimaisessa käytössä, jos niissä olisivat mukana lähinnä meille tähdelliset ulottuvuudet, muuttujat ja vertailumaat sekä edes jonkinlainen pohdinta toimenpiteistä, joilla nykyistä asemaa voisi parantaa. Suomessa ei tällä hetkellä ole laajassa käytössä IMD:n ja WEF:n hengessä muodostettua ”omaa” rakenteellisen kilpailukyvyn mittaristoa; sellaisen muodostamista voisi kuitenkin harkita.